

De wereld van de NEN

TEKST: ANNEMIEK VAN LOON, DE BOMENCONSULENT

Op veel fronten kruipt de bomenwereld uit zijn schulp om bomen deel uit te laten maken van integrale afwegingen, beheerplannen en projecten. Hiervoor moet de bomenwereld niet alleen de taal leren spreken van andere partijen, maar ook haar eigen taal afstemmen op die van anderen. Om beter deel uit te kunnen maken van alles wat er in de openbare ruimte speelt wordt er gewerkt aan NEN 2767 voor het bepalen van de conditie van bomen. In het VHG-webinar van 9 juli gaf Herman Wevers van Alles over Groenbeheer een toelichting op de werking en de inhoud ervan.

De gebreken die ten grondslag liggen aan de conditiebepaling zijn door Alles over groenbeheer opgenomen in een online gebreken-catalogus. De gebreken zijn onderverdeeld naar 'bomen', 'houtachtige beplantingen' en 'kruidachtigen en grassen'. Per gebrek zijn telkens 5 stadia benoemd. Deze foto geeft een voorbeeld van het gebrek 'bladontwikkeling' in het eindstadium.

Afbeelding: Alles over Groenbeheer

Wat is NEN?

Voordat we naar de NEN 2767 gaan, beginnen we bij de NEN zelf. NEN is de stichting Koninklijk Nederlands Normalisatie Instituut. Een NEN-norm is een breed gedragen afspraak over onder meer innovatie, veiligheid, efficiëntie en duurzaamheid. Dergelijke afspraken worden vastgelegd in normen en richtlijnen. Inmiddels zijn er al zo'n 30.000 NEN-normen.

Belangrijk is volgens NEN dat eisen, voorwaarden en uitgangspunten door alle stakeholders gezamenlijk worden opgesteld.

NEN 2767

Voor een eenduidige vaststelling van de conditie van bruggen, gebouwen, installaties en andere 'beheerobjecten' is al eerder de NEN 2767 ontwikkeld. Deze kwaliteitsnorm moet garant staan voor een deskundige en betrouwbare registratie van de conditie daarvan. Bomen en groen waren volgens Herman Wevers de missing link om tot een integrale conditiebepaling van de fysieke omgeving te kunnen komen. Op initiatief van de gemeente Amsterdam is *Alles over Groenbeheer* een pilot gestart.

Dezelfde taal

Wevers vertelde dat voor wegen, gebouwen en installaties 6 conditieklassen zijn vastgelegd in de NEN. Voor plantsoenen is er de standaardbeoordeling volgens de Kwaliteitsgids Openbare Ruimte. Die laatste beoordeling gaat echter over beheerintensiteit, en niet over kwaliteit en conditie. Voor bomen is er geen standaardmethode. Iedere adviseur hanteert zijn eigen methode, al dan niet geënt op het Stadsbomenvademecum of op het Handboek Bomen.

Het aanhaken bij de NEN 2767 maakt het mogelijk aan te sluiten bij een standaard kwaliteitsbeoordeling. Daarom wordt ook de systematiek van 6 conditieklassen overgenomen. Om aan te tonen wat hiervan het belang is, liet Wevers de resultaten zien van een bomenbestand dat door drie verschillende inspecteurs is beoordeeld. Er blijkt nogal wat verschil te zitten in de resultaten. Zo komen van dezelfde bomen verschillende stamdiameters voor en lopen de conditiebeoordelingen sterk uiteen.

In de conclusie van Wevers lijken echter zaken door elkaar te lopen. Want, waren de inspecteurs wel voldoende deskundig of worden de verschillen veroorzaakt door een afwijkende indeling van conditieklassen? Het samenwerken aan de NEN-normering voor bomen vraagt in ieder geval aandacht voor beide zaken.

Conditie

Bij de NEN-inspecties wordt de conditie vastgesteld aan de hand van gebreken. Ook deze systematiek wordt overgenomen. Vitaliteit en onderhoudstoestand worden niet meegenomen. Hier wordt de vertaalslag van groen naar grijs wel heel rigide gemaakt. Wordt conditie uitsluitend meegenomen omdat dat bij de overige beheerobjecten nu eenmaal ook het geval is? Wellicht is het goed om te analyseren wat 'conditie' binnen de NEN wil aangeven. NEN 2767 wordt bijvoorbeeld veel toegepast om meerjaren-onderhoudsprogramma's op te stellen. Bij bomen telt de vitaliteit en de onderhoudsbehoefte dan wel degelijk mee. Omdat daarvan bij een brug of gebouw geen sprake is, moet de vitaliteit van bomen niet als vanzelfsprekend buiten beschouwing gelaten worden. Ook uit de reacties van deelnemers aan het webinar blijkt dat bomen nu onvoldoende worden meegenomen als levende objecten. Een boom kan immers uitpuilen van de gebreken, maar nog steeds in blakende conditie verkeren.

Door aan te haken bij de NEN2767 moet de conditie van openbare ruimte bepaald kunnen worden.
 Afbeelding: Alles over Groenbeheer

Gebreken

De NEN-score voor de boomconditie is een rekenmodel. De inspecteur vindt de gebreken aan en benoemt per gebrek de omvang en de intensiteit. De basis voor een indeling in één van de conditieklassen wordt dus bepaald door het monitoren van gebreken. Deze zijn ingedeeld in drie categorieën: ernstig, serieus en gering. Vervolgens worden de intensiteit en de omvang bepaald.

Wevers vertelde dat de beoordeling niet geschikt is om prestatie-eisen op te leggen aan de opdrachtnemers, maar dat deze wel input levert om beheermaatregelen te nemen. Voor het bepalen van de juiste beheermaatregelen is echter meer nodig dan een klassering van de conditie. Niet iedere conditioeneel mindere boom vraagt immers dezelfde beheermaatregel. Of wordt er nog een koppeling gelegd tussen de geconstateerde gebreken en de te bepalen beheermaatregelen? In ieder geval vraagt het inspecteren om een gedegen uitleg en bijbehorende certificering.

Webinar

Het webinar had 71 deelnemers en samen met de terugkijkers staat de teller op 117. Hoewel zowel de techniek van het webinar als de discussie onwennig verliepen, is het een mooie aanvulling op de fysieke bijeenkomsten. De bijeenkomst is terug te zien

via de website van de VHG (<https://www.vhg.org/platformen/boomspecialisten/webinar-9-juli-2020>, of gebruik de QR-code hiernaast). Een aantal deelnemers kijkt ernaar uit om de discussie over dit onderwerp live voort te zetten.

Wiskunde en bomen

Het blijft worstelen in de groene wereld om met cijfers en keiharde criteria te komen, maar het is niet onmogelijk. Sterker nog, het is broodnodig. De pioniers krijgen er altijd van langs maar daar kunnen ze tegen: pioniers houden nu eenmaal van dynamiek. De initiatiefnemers zitten op het goede spoor. De connectie met de overige spelers in de fysieke ruimte moet sterker en daarom is het aanhaken bij de integrale beheerprogramma's en -standaarden een must. Interne en constructieve discussies kunnen hieraan een belangrijke bijdrage leveren. Al is het maar om de verschillende 'streektalen', aannames en methodes te smeden tot een gemeenschappelijke bomentaal. Dat maakt de communicatie met de buitenwacht én onderling een stuk makkelijker.